

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของคู่สัญญา
อันเนื่องมาจากทรัพย์สินที่เช่าซื้อสัญญา

นายสุทธิศักดิ์ สิริเจริญสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0068-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

10 ก.ย. 2546

120233๑๑1

LEGAL ISSUES CONCERNING THE LIABILITY OF PARTIES WHO
SUFFER HIRE PURCHASE PROPERTY LOSSES

Mr.Suttisak Siricharoensuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0068-7

สุทธิศักดิ์ สิริเจริญสุข : ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของคู่สัญญาอันเนื่องมาจาก
 ทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหาย. LEGAL ISSUES CONCERNING THE LIABILITY OF
 PARTIES WHO SUFFER HIRE PURCHASE PROPERTY LOSSES. อาจารย์ที่ปรึกษา
 : รองศาสตราจารย์ สำเรียง เมฆเกรียงไกร, 146 หน้า. ISBN 974-17-0068-7

การเช่าซื้อเป็นรูปแบบของการจำหน่ายสินค้าระบบเงินผ่อนที่แพร่หลายในปัจจุบัน แต่โดย
 เหตุที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับโดยตรงกับสัญญา
 เช่าซื้อเพียงไม่กี่มาตรา ทำให้ต้องนำหลักกฎหมายอื่นมาปรับใช้กับนิติสัมพันธ์ของสัญญาเช่าซื้อ
 ด้วย การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงการปรับใช้หลักกฎหมายที่มีอยู่เกี่ยวกับความรับผิดของ
 คู่สัญญาเมื่อสัญญาเช่าซื้อระงับอันเนื่องจากทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหายว่าก่อให้เกิดผลอย่างไรตลอด
 จนได้สร้างความเป็นธรรมที่เหมาะสมแล้วหรือไม่

ผลการวิจัยพบว่าการนำหลักกฎหมายที่มีอยู่ในเรื่องลามิควรได้มาปรับใช้กับความรับผิด
 ของคู่สัญญาในกรณีที่สัญญาเช่าซื้อระงับลง เพราะเหตุทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหายโดยที่มิได้เกิดจาก
 ความผิดของคู่สัญญาฝ่ายใดนั้นยังขาดความชัดเจน ในส่วนของเงินค่าเช่าซื้อที่มีการชำระกันไป
 แล้วก่อนที่สัญญาจะระงับนั้น จะต้องคืนกันหรือไม่ อย่างไร จึงทำให้ไม่อาจสร้างความเป็นธรรม
 ให้แก่นิติสัมพันธ์ของสัญญาเช่าซื้อได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งอาจมีปัญหาจากการปรับใช้หลัก
 กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับกรณีเช่นนี้ด้วย

การวิจัยนี้จึงได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขดังนี้คือ (1) กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานกลาง
 เพื่อใช้บังคับกับกรณีดังกล่าว โดยกำหนดให้มีการนำค่าใช้ทรัพย์สิน(ถ้ามี) อันเกิดจากการที่ผู้เช่าซื้อได้
 ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่เช่าซื้อในช่วงระยะเวลาก่อนที่จะทรัพย์สินจะสูญหายมาหักลบออกจากเงินดาวน์
 และเงินค่าเช่าซื้อที่มีการชำระมาแล้วก่อนที่สัญญาจะระงับ ซึ่งหากมีเงินค่าเช่าซื้อเหลืออยู่อีกเป็น
 จำนวนเท่าใด จึงให้คืนแก่ผู้เช่าซื้อไปในฐานะที่เป็นลามิควรได้ (2) ส่งเสริมให้มีการทำประกันภัยความ
 เสี่ยงสำหรับกรณีทรัพย์สินที่เช่าซื้อสูญหาย เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงไปยังบริษัทประกันภัย

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....

ปีการศึกษา.....2544.....

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4186153834 ; MAJOR : LAWS

KEY WORD: LEGAL ISSUE / LIABILITY/ PARTIES/ HIRE PURCHASE / PROPERTY LOSSES

SUTTISUK SIRICHAROENSUK : LEGAL ISSUES CONCERNING THE LIABILITY OF
PARTIES WHO SUFFER HIRE PURCHASE PROPERTY LOSSES.THESIS ADVISOR
ASSOC. PROF. SAMRIENG MEKKRIENGKRAI . 146 pp. ISBN974-17-0068-7

Hire purchase is a form of installment systems prevailing currently. However, there are only few sections of the Civil and Commercial Code applied directly to the hire purchase. It is, therefore, necessary to apply other legal provisions to the juristic relations of hire purchase agreement. The purpose of this research is to study the application of available legal provisions to the liability of the parties upon the extinction of hire purchase agreement resulting from the losses of property. It is also to study the effect resulting thereon and whether such a result is fair and appropriate.

It is found in this research that the application of the legal provisions concerning undue enrichment to the liability of the parties upon the extinction of hire purchase agreement resulting from the losses of the property without the parties' false is unclear on whether or not and how the payment paid must be refunded. Therefore, the fairness and appropriateness of the juristic relations cannot be maintained. Further, there are problems from the application of other legal provisions to the case.

The suggestions in this research are (1) to determine principle and standard to apply to the case by offset payment for the use of property (if any) of the hirer during the period before the losses from down payment and installment paid before the extinction of hire purchase agreement. If there is the money remaining from the offset, it shall be returned to the hirer as undue enrichment, (2) to promote making insurance against losses of the property in order to share the risks to the insurance company.

Field of study .....LAWS.....

Academic year.....2001.....

Student's signature.....

Advisor's signature.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์
 สำเรียง เมฆเกรียงไกร ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าและให้เกียรติรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทั้งยังกรุณาให้คำแนะนำและชี้แนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบ
 เนื้อหาและความถูกต้องอย่างละเอียด ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไข
 ข้อบกพร่องในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบุญรัตน์ที่กรุณาให้เกียรติเป็นประธาน
 กรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งศาสตราจารย์ จรัญ ภักดีธนากุล อาจารย์ เกริก
 วณิกกุล และอาจารย์ ชยันติ ไกรกาญจน์ ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ
 ได้กรุณาตรวจสอบเนื้อหาโดยละเอียด ตลอดจนให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไข
 ข้อบกพร่องในวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ ที่กรุณาให้
 ความอนุเคราะห์แก่ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณ คุณศุภพงษ์ สวภาพมงคล
 คุณจันทิมา เกียรติเสริมขจร คุณชวลิต สุยตระกูล และคุณสุมาลี สวัสดิ์กิจ ที่ได้ให้ความ
 ช่วยเหลือแก่ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้กำลังใจและให้สิ่งที่ดีที่สุดแก่
 ผู้เขียนเสมอมา ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัว และคุณภวิกา ไชยดวงที่ให้ความช่วยเหลือและ
 เป็นกำลังใจให้ผู้เขียนด้วยดีมาโดยตลอด

สุทธิศักดิ์ สิริเจริญสุข

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและสภาพของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.4 สมมติฐาน.....	3
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 บททั่วไป.....	5
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับสภาพของสัญญาเช่าซื้อ.....	5
2.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับสภาพของสัญญาเช่าซื้อในอดีต.....	5
2.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับสภาพของสัญญาเช่าซื้อในปัจจุบัน.....	7
2.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเช่าซื้อ.....	9
2.2.1 ผู้ให้เช่าซื้อ.....	9
2.2.2 ผู้เช่าซื้อ.....	10
2.2.3 สถาบันการเงิน.....	11
2.2.4 ผู้ค้ำประกัน.....	12
2.2.5 บริษัทประกันภัย.....	12
2.2.6 องค์กรที่เข้ามาคุ้มครองผู้บริโภค.....	13
2.3 กฎหมายที่ใช้บังคับกับสัญญาเช่าซื้อ.....	14
2.3.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	14

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.3.2 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522.....	15
2.3.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540.....	15
2.3.4 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541	16
2.4 ความรับผิดของคู่สัญญาอันเนื่องมาจากทรัพย์สินที่เข้าซื้อสัญญา.....	18
2.4.1 ผลของการที่ทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสัญญาสูญหายไปในการนี้ สัญญาทั่วไป.....	18
(ก) กรณีสูญหายไปก่อนหรือขณะทำสัญญา.....	18
(ข) กรณีสูญหายไปหลังจากทำสัญญา.....	20
2.4.2 ความรับผิดของคู่สัญญาอันเนื่องมาจากทรัพย์สินที่เข้าซื้อสัญญา.....	23
(ก) ความหมายของคำว่าสูญหาย.....	23
(ข) ผลของการที่ทรัพย์สินที่เข้าซื้อสัญญา.....	24
(1) กรณีทรัพย์สินที่เข้าซื้อสัญญาทั้งหมด.....	24
(2) กรณีทรัพย์สินที่เข้าซื้อสัญญาเพียงบางส่วน.....	26
(ค) ความรับผิดของคู่สัญญาอันเนื่องมาจากทรัพย์สินที่เข้าซื้อสัญญา.....	27
(1) ความรับผิดของคู่สัญญาตามกฎหมาย.....	29
(2) ความรับผิดของคู่สัญญาตามข้อตกลงในสัญญา.....	38
บทที่ 3 การฟ้องคดีเกี่ยวกับกรณีทรัพย์สินที่เข้าซื้อสัญญาตามกฎหมายไทยและความรับผิด ของคู่สัญญากรณีทรัพย์สินที่เข้าซื้อสัญญาตามกฎหมายของต่างประเทศ.....	42
3.1 การฟ้องคดีเกี่ยวกับกรณีทรัพย์สินที่เข้าซื้อสัญญาตามกฎหมายไทย.....	42
3.1.1 การฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายเมื่อมีการบอกเลิกสัญญาตามมาตรา 574... ก. ทรัพย์สินที่เข้าซื้อ.....	42
	44

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ข. เงินที่ได้ชำระมาก่อนแล้ว.....	45
ค. เงินค่าเช่าซื้อที่ค้างชำระ.....	46
ง. เงินค่าเช่าซื้อที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ.....	48
3.1.2 การฟ้องคดีเมื่อทรัพย์ที่เช่าซื้อสูญหาย.....	49
3.2 ความรับผิดชอบของคู่สัญญากรณีทรัพย์ที่เช่าซื้อสูญหายตามกฎหมายของ ต่างประเทศ.....	61
3.2.1 ประเทศอังกฤษ.....	61
3.2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	75
บทที่ 4 ปัญหาความรับผิดชอบของคู่สัญญาอันเนื่องมาจากทรัพย์ที่เช่าซื้อสูญหาย.....	83
4.1 การบังคับใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนด ธุรกิจที่ควบคุมสัญญาและลักษณะของสัญญา และประกาศคณะกรรมการ ว่าด้วยสัญญา.....	83
4.2 ผลกระทบของประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาต่อธุรกิจเช่าซื้อ.....	94
4.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมฯ กับข้อสัญญากรณีทรัพย์ ที่เช่าซื้อสูญหาย.....	102
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	112
รายการอ้างอิง.....	117
ภาคผนวก.....	122
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	146